

Normalisering av ungdomar i problem genom styrning av föräldrar

Från strukturella orsaksförklaringar till familjecentrerade lösningar

Normalizing problematized youth by governing their parents: From structural explanations to family-centred solutions

The current article explores the ways that organizational representatives outline the causes of and propose solutions to the problematic behaviour of youth living in, what is described as, an immigrant neighbourhood in a Swedish city. The empirical material, consisting of interviews with representatives from various organizations (such as the police, schools, social services and NGOs) as well as field observations, has been analyzed using the theory of governmentality. The causes of problematic youth behaviour are related to disadvantaged immigrant urban space, unemployment, unstable home situations and family relations, and parents' deviant norms, knowledge and culture. In the discourses about causes and solutions, a recurring frame of reference is the issue of immigration in general and parent's migrant background in particular. In spite of the complexity of the proposed causes, the pronounced solutions are directed towards the fostering of immigrant parents, the establishment of zones of communication and early prevention. Hence, the prevailing solutions are permeated by discourses of activation of parents.

Keywords: family, governmentality, immigration, problems, youth

I SVENSK POLITISK och mediedebatt har en livlig diskussion om ungdomsproblem i storstadsområden ägt rum. En central plats i diskussionen har de senaste årens bilbränder, vandaliseringar av skolor samt upprepade och eskalerande konfrontationer – mellan ungdomar å ena sidan och polis, ambulans och räddningstjänst å andra sidan – i vissa delar av Göteborg, Södertälje, Stockholm och Malmö (Hallin m.fl. 2010; Abiala 2014; De los Reyes m.fl. 2014; Schierup, Ålund & Kings 2014). Dessa *oroligheter* har återigen satt fokus på vissa bostadsområden och dess befolkning, närmare bestämt de som kallas ”invandrartätt område”, ”miljonprogramsområde”, ”invandrarförort” och ”invandrare”.

De dominerande representationerna av dessa områden har bidragit till konstruktionen av specifika bostadsområden och dess invånare som ”bristfälliga, annorlunda och ibland hotande” (Brune 2004:362). Konsekvensen är också en diskursiv konstruktion av utanförskap och parallella samhällen, med egna normer och regler, såsom

ungdomskriminalitet, social oro, förtryck, mobilitet, invandring, arbetslöshet, segregation samt bostads- och skolproblem (Brune 2004; Carlbom 2003; Rolfson 1994; Sernhede 2007; Sernhede 2011; Ericsson, Molina & Ristilammi 2002; Ristilammi 1999, Dahlstedt 2015).

I fokus för denna artikel står organisationsrepresentanternas beskrivningar av orsaker till och lösningar på ungdomsproblem i ett storstadsområde som har beskrivits i termer av social oro och ungdomsproblem. För att närmare belysa vilka teman som behandlas i denna artikel vill jag inledningsvis referera till Polis Andreas, då hans resonemang väl sammanfattar artikelns centrala teman.

Polis Andreas: Han, 32-åringen, som i princip har varit kriminell sedan tidiga tonåren, hade en pappa som var alkoholist, klassiskt! Mamman skötte sig och var troende muslim, medan pappan skapade en väldigt otrygg uppväxt och otrygga förhållanden. Pappan misshandlade honom utan någon anledning. [...] Detta gjorde att killen hade så mycket ilska när han kom utanför hemmet. Sedan bodde de trångbott, men det var inte huvudorsaken till hans beteende. [...] När killen var tretton sov han ibland i källaren, förmodligen för att han inte pallade vara hemma. Sen begick han en massa brott med kompisar för att skaffa pengar och gjorde en hel del våldsbrott för att få ut den här ilskan som han kände hemifrån. [...] Men du har också hemförhållanden där föräldrarna inte har något missbruk, men kanske inte heller har något åtta till fem-jobb. Dessutom förekommer en del kulturkrockar. I deras kultur, kanske Mellanöstern, så har pappan mycket starkare position och då kommer de hit och så vänder man upp och ner på allting. Sen får ungdomarna influenser utifrån, som de inte hade fått hemma, alltså det här med ungdomar och annat som begår en massa brott.

Mot bakgrund av Polis Andreas reflektioner om olika individuella, strukturella och sociala orsaker till ungdomsproblem, är artikelns övergripande syfte att synliggöra hur olika organisationsrepresentanter (såsom polis, socialtjänst, skola och frivilligorganisationer) beskriver orsaker till att vissa ungdomar utvecklar ett, enligt organisationsrepresentanterna, problematiskt beteende och hur de utifrån dessa sanningsanspråk (*regime of truth*) rättfärdigar olika åtgärder. Diskursiva beskrivningar av orsaker till ungdomsproblem och föreslagna lösningar ger även en bild av styrningsmentalitet (*governmentality*) och således av maktrelationer (Foucault 2003; Foucault & Gordon 1980; Rose 1999). Med styrningsmentalitet menas viljan att definiera och förstå ett problem samt utforma lösningar i syfte att förändra någons beteende eller en miljö i en önskvärd riktning. Med begreppen ”ungdomar i problem”, ”ungdomsproblem” och ”ungdomars problematiska beteende” menas här socialt agerande som, enligt organisationsrepresentanterna, kommer ”i konflikt med samhällets normer och lagar” och som olika organisationer behöver hantera i syfte att normalisera ungdomarna (Ekberg 2010:8).

Utifrån denna syftesförklaring har två huvudfrågor utkristalliserats: Vilka orsaker till ungdomsproblem formuleras av organisationerna och deras representanter och vil-

ka lösningar aviseras? Vilka maktmekanismer genomsyrar dessa verklighetsbeskrivningar, det vill säga vilka styrnings- och subjektskapande processer blir möjliga genom dessa orsaksförklaringar och aviserade lösningar?

Det empiriska materialet består företrädesvis av intervjuer med representanter för olika organisationer. Gemensamt för de intervjuade är att de deltar i kartläggning, administration, socialisering och andra insatser som syftar till att förhindra eller lösa olika (ungdoms)problem i ett storstadsområde i Sverige. Intervjumaterialet har kompletterats med deltagande observationer av olika samverkansprocesser som några av de analyserade organisationerna ingår i.

Artikeln inleds med en sammanfattning av forskning om orsaker till (ungdoms)problem. Den urbana storstadsmiljön har en central plats i många orsaksförklaringar och fungerar därför som ett avstamp i presentationen av forskningsläget. Genomgången av forskningsläget följs av en presentation av analytiska utgångspunkter i allmänhet och Michel Foucaults och Nikolas Roses teorier om styrningsmentalitet i synnerhet. Analysdelen inleds med en beskrivning av diskurser om ungdomsproblemens orsaker (den urbana storstadsmiljön, hemförhållanden och familjerelationer samt invandrarskap), följt av en analys av aviserade lösningar (fostran, kommunikation och prevention). I den avslutande delen problematiseras bland annat diskrepansen mellan komplexa bilder av orsaker till ungdomars problem och individcentrerade lösningstekniker.

(Ungdoms)problem i urbana storstadsmiljöer

Hittills har det framkommit att ungdomsproblem och social oro i stor utsträckning har relaterats till specifika stadsområden – så kallade förortsområden, miljöprogramsområden och invandartäta förorter. I dessa sammanhang har begreppet segregation varit ett centralt analytiskt verktyg. Mikael Stigendal (1999) talar om olika former av segregation: rums-, demografi-, struktur-, kultur-, resurs- och maktsegregation. Rumssegregation gäller stadsmiljöernas utformning, bostädernas storlek, upplåtelseform och boendekvalitet. Demografisk segregation kan handla om allt från skillnader i invånarens ålder till skillnader i deras hälsa och boendekontinuitet. Skillnader i relationen till arbetsmarknaden samt skillnader i familjesituation och sociala nätverk kallas struktursegregation. Kultursegregation beskriver skillnader i identiteter och maktsegregation ”kan grunda sig på skillnader i såväl strukturell som intentionell makt” (Stigendal 1999:166). Resurssegregation handlar om skillnader i utbildning och ekonomiska resurser. Enligt Stigendal demonstrerar vissa stadsdelar och deras befolkning låg grad av integration och hög grad av segregation. I processer av integration förverkligas ”helheter av sociala krafter” (tid, rum, demografi, struktur, resurser, mening och makt) (Stigendal 1999:174). Stigendal (1999) framhåller att segregationen kan leda till framväxten av nya subsamhällen, vilka på sikt kan bli ett hot mot samhällets rådande normsystem och strukturer.

Sedan mitten av 2000-talet har, enligt Magnus Dahlstedt (2015), två begrepp dominerat den politiska debatten om segregation och framväxt av parallella el-

ler subsamhällen. De är *utanförskap* och *utanförskapsområden*. Dahlstedts huvudpoäng är att begreppen har en stigmatiserande och skuldbeläggande funktion och att de ger en diskursiv mening, varigenom ”mångetniska” stadsmiljöer och dess befolkning får representera ”utanförskapets kultur”, social oro, invandringsproblem, arbetslöshet och integrationsproblem. Brune (2004) och Lozic (2010) hävdar att olika dikotomiserande och stigmatiserande benämningar och verklighetsbeskrivningar konstruerar vissa människor och geografiska områden som motpoler till det normala eller som ett objekt för åtgärder. De idémässiga mönstren, vilka genomsyras av diskurser som skuldbelägger och stereotypiserar dessa områden och de boende, är inte nya utan går tillbaka till 1970-talet.

På 1970-talet handlade problemdiskurserna företrädevis om de boendes arbetarklassbakgrund och låga utbildningsnivå (Ristilampi 1999; Arnstberg 2000). Sedan 1980-talet har problemdiskurserna dominerats av migrationstematik, kulturskillnader samt socioekonomisk och etnisk segregation. Undermåliga och eftersatta bostäder byggda under miljonprogrammets storhetstid, (ung) befolkning med låg sysselsättningsgrad och utbildningsnivå, hög andel invånare födda utanför Sverige, kulturskillnader och låg genomsnittlig disponibel inkomst. Dessa, tillsammans med bilder av våldsamma ungdomar, fungerar sedan millennieskiftet som centrala tolkningsramar i beskrivningar av områden i allmänhet och ungdomars livssituation i synnerhet (Dahlstedt 2015; Nordström Skans & Åslund 2010).

Därutöver har omvandlingen av välfärdsstatens roll sedan 1980-talets slut varit en viktig förklaringsmodell för ökad segregation, ökade sociala problem och oroligheter. I grova drag handlar samhällsomvandlingen om skiftet från centraliserade lösningar, en Keynesinspirerad ekonomisk modell och statlig styrning, till minskad likvärdighet i skolan, styrningsprocesser inspirerade av New Public Management, nedskärningar i de offentliga utgifterna, minskad central styrning och ökad avreglering (Korpi & Palme 2003; Gustafsson 2011; Skolverket 2009; Bunar 2010; Håkansson 2011). Likaledes kopplas förskjutningen av välfärdsstatens roll i neoliberal riktning samman med en förskjutning av ansvaret från staten till frivilligsektor och medborgare (Dahlstedt & Hertzberg 2011; Kings 2011; Velásquez 2005).

Sammantaget framstår de senaste decenniernas samhällsomvandlingar och stigmatisering som viktiga orsaksförklaringar till ökad misstro mot samhället och dess institutioner samt sociala oroligheter (Kamali 2006; Magnusson 2014; Neergaard 2006; Brune 2004). Argumentationen känns igen från Stigendal (1999) och Katarina Gustafsson (2006), som hävdar att när människor som befinner sig i ett socioekonomiskt utsatt läge dessutom betraktas som ett problem så ökar riskerna för sociala oroligheter och problem. Denna presentation av viktiga orsaksförklaringar bör betraktas som en kuliss till en kort forskningsgenomgång av de senaste årens centrala lösningar.

Lösningar

Till följd av ovan diskuterade samhällsomvandlingar och således förändringar i politiska styrningsmekanismer, har olika samverkansprocesser mellan privata, statliga och kommunala organisationer samt civilsamhället fått en ökad betydelse i bekämpning

och prevention av ungdomsproblem (Jessop 2002; Dahlstedt & Hertzberg 2011). Det kan tilläggas att jag just genom ett sådant samverkningsnätverk har fått tillträde till viktiga delar av det empiriska fältet.

Förespråkare av samverkan hävdar att bristande samverkan leder till fragmenterade och ineffektiva insatser som inte tar hänsyn till den lokala kontexten eller människors egna önskningar och behov (Nordström Skans & Åslund 2010; Schierup, Ålund & Kings 2014). Målet med samverkan tycks vara större genomslagskraft, effektivisering, helhetsperspektiv samt ökad delaktighet i och demokratisering av arbetsprocesser. Genom samverkan mellan exempelvis skolan, arbetsmarknadsparter, civilsamhället och andra aktörer hoppas man kunna minska risken för framväxt av ungdomsproblem (Dahlstedt & Hertzberg 2011). Kritikerna menar däremot att samverkansprocesserna står som symbol för en förskjutning av ansvaret från staten till frivilligsektor och medborgare.

Dahlstedt (2009, 2008, 2011) och Thomas Popkewitz m.fl. (2006) menar att i spåren av förskjutningen av ansvaret har ytterligare en lösningsteknik växt fram, nämligen en aktiveringsteknik som syftar till att *stärka* medborgarna och göra dem *delaktiga* och *självreglerande*, så att de självständigt kan förändra sin egen livssituation. Nikolas Rose (1999) hävdar att liknande processer handlar om att göra medborgare ansvariga och ansvarstagande. Processen fordrar styrningsmentalitet, såsom olika disciplinerings tekniker, regleringsprocesser och övervakningsstrategier. Detta ska jag återkomma till i följande avsnitt.

Analytiska utgångspunkter

I analysen tar jag avstamp i teorier om styrningsmentalitet (*governmentality*) som betecknar upprättandet av ”the field upon which one might locate all investigations of the modern operations of power/knowledge” (Rose 1999:22). Detta teoretiska ramverk möjliggör förståelsen av hur diskursiva konstruktioner av olika subjekt (till exempel ungdomar i problem) och problem är relaterade till kunskapsproduktion, politiska processer, makttekniker och åtgärder (Dean 2010; Foucault 2003). I denna artikel handlar det i första hand om analysen av de sätt som olika organisationer och deras representanter konstruerar ett problemområde, förklarar dess orsaker och förordar lösningar. Enligt Foucault (2003) konstruerar institutioner olika problem, vilka sedan behöver förvaltas och omformas. Genom att visa hur individer, grupper och områden blir mål för kunskapsinhämtning (till exempel dikotomisering, diagnosticering och prognostisering), förvaltning och förändringsarbete (till exempel reglering, normalisering och disciplinering) är det möjligt att synliggöra hur kunskap och makt samverkar i produktion av specifika former av subjektskap (Roses 1999, Foucault 2003).

Med utgångspunkt i teorier om styrningsmentalitet analyseras fältobservationer och intervjuer med tjugo representanter för olika organisationer (kommunala, statliga och frivilliga), vilka på olika sätt arbetar för och med ungdomar i *Området*. Området har under flera decennier stått i fokus för politikens och medias debatt om sociala oroligheter och problem, och det har benämnts ”invandrarförort” och ”utanförskaps-

område” (jfr Brune 2004; Dahlstedt 2015). Särskilt stor uppmärksamhet har området fått i samband med de senaste tio årens sammandrabbningar mellan Områdets ungdomar och representanter för olika myndigheter. Enligt BRÅ (2011) och Ungdomsstyrelsen (2008) kännetecknas Området av socioekonomisk och bostadsmässig segregation, kriminalitet, våld, invandring, dåliga skolresultat, arbetslöshet och andra former av så kallat utanförskap.

Genom att kontakta personer som ansvarar för centrala samverkansprocesser och projekt har jag fått tillträde till det empiriska fältet. En liten, men viktig, del av det empiriska materialet består av fältobservationer av nätverksmöten och aktiviteter inom en central samverkansprocess i Området. Under hösten 2014 och våren 2015 deltog jag på samtliga möten inom samverkansprocessen. Samverkansprocessens huvudfokus är Områdets utveckling i positiv riktning. Dessutom inbjöds jag att se på en pjäs som en av de intervjuade personerna medverkade i sommaren 2014. Fältobservationerna genomfördes under 2014 och 2015 och deltagandet i samverkansprocessen har gett mig en fördjupad förståelse för Området och forskningsfältet, och utgör ett viktigt komplement till intervjumaterialet.

Huvuddelen av det empiriska materialet består av nitton intervjuer med sammanlagt tjugo representanter för olika organisationer (tre polismän, sju representanter från frivilligsektor och ungdomshjälpsorganisationer, två kommunsamordnare, två rektorer, fyra personer som arbetar med psykosociala frågor och två som arbetar med trygghet och säkerhet). De dramapedagoger, socionomer, rektorer, polismän, risk- och säkerhetsarbetare, psykologer, ungdomscoacher och ungdomsledare, projektledare och områdessamordnare som intervjuats, valdes på grund av sin medverkan i olika samverkansprocesser och sitt arbete med och för barn, ungdomar och/eller unga vuxna.

Intervjuerna genomfördes under 2014. Samtliga uppgifter om de intervjuade samt de platser och händelser de talar om och som fältobservationerna beskriver, har anonymiserats. Intervjuerna genomfördes på avskilda platser som valts av de intervjuade. Intervjulängden varierade mellan en timme och drygt fyra timmar. Sammanlagt transkriberades över trettio timmar intervjuer. Eftersom talspråket ofta är fyllt av grammatiska fel, utfyllnadsord, pauser, dialekter och ofullständiga meningar, har transkripten anpassats till skriftspråket, så att läsaren lättare ska kunna förstå innebörden i de intervjuades ord (Thomsson 2002).

Etiska överväganden som jag har behövt ta ställning till handlar i första hand om samtycke, konfidentialitet och tillit (Vetenskapsrådet 2011). Hela forskningsprocessen har grundats på frivilliga insatser och ett krav på att de intervjuade godkänner att deras ord används i det specifika forskningssyftet. Detta gäller även samverkansprocesser och de möten jag deltagit i. De deltagande var informerade om syftet med mitt forskningsprojekt och mitt deltagande på möten och om hur den insamlade empirin ska användas. För att behålla konfidentialitet och tillit har jag valt att inte specificera och urskilja statistiska uppgifter och forskning som behandlar den analyserade staden från forskning om städer och stadsområden med liknande problematik.

Intervjuerna spände över en mängd olika teman, men kretsade framför allt kring

de intervjuades arbete med unga i Området och deras sätt att förstå, beskriva och motivera detta arbete. I analysen av både intervjuer och observationer fokuserar jag på organisationernas och deras representanters förståelse av ungdomsbrottslighet som problem och de lösningar de förordar. Genom en kvalitativ diskursanalys av fältobservationer och intervjuer kan jag urskilja hur olika representationer skapar olika subjekt samt skildrar olika problembilder. I det här sammanhanget betecknar ordet diskurs ”ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen)” (Winther-Jørgensen & Phillips 2000:7). De diskurser som uttrycks i intervjuer och i olika sociala situationer som jag observerat, kan betraktas som representationer av sociala och kulturella system (Dijk 1997). Foucault (2002) menar att ord och händelser visar vilka förutfattade meningar, värderingar och sociala/samhälleliga mönster som är rådande under en viss tidsepok och i de sociala kontexter som studeras.

I intervjuerna och fältobservationerna förekommer en mängd olika uttalanden om problem och lösningar och dessa är sammanvävda och oftast svåra att separera. Vid en närmare analys av materialet framkommer emellertid ett antal dominerande konstruktioner av problem och lösningar och det är just dessa som kommer att presenteras i nedanstående analys.

Diskurser om ungdomsproblemens orsaker

Analysavsnittet inleds med beskrivningar av den urbana närmiljön, eftersom den betraktas som en central orsaksförklaring till ungdomars handlande och framtidsutsikter. Därefter analyseras organisationsrepresentanternas uppfattning att hemförhållanden och invandrarskap påverkar ungdomars liv negativt. I analysens andra del beskrivs olika lösningar som genomsyrar det empiriska materialet.

Den ogynnsamma urbana närmiljön

I empirin görs en explicit koppling mellan förhållanden i ungdomars närmiljö och ökade risker för att ungdomar ska hamna i problem. Den urbana närmiljön utgör således en förståelsehorisont, mot bakgrund av vilken ungdomars liv och handlande tolkas.

De intervjuade menar att bostadsbeståndens skick och skolornas kvalitet är två, i detta sammanhang, mycket betydelsefulla faktorer. Medan TryggSäker Patrik och Ungdomshjälp Karl kategoriserar *fastighetsbeståndet* i Området som närmast katastrofalt, kritiserar Kommunsamordnare Nicklas och Socialförvaltning Olivia fastighetsägarna för spekulationsartat och kortsiktigt ägande och bristande ansvarstagande (jfr Ristilammi 1999). När det gäller *skolan* så menar Rektor Henrik att skolresultaten har varit mycket dåliga och att skolans byggnader har varit i ”fruktansvärt” skick. Han förtydligar problemens omfattning med att berätta att polisen ingrep med jämna mellanrum, att verksamheten avbröts på grund av slagsmål och gängkonflikter och att den fysiska miljön karakteriserades av ”klotter, skadegörelse, förstörelse, närgånget, skitigt, äckligt!” Han betonar att om skolan hade varit placerad i en mer välbärgad stadsdel hade den stängts med omedelbar verkan. Så småningom stängdes skolan.

Vidare är arbetslöshet och brist på positiva förebilder ett återkommande tema bland

de intervjuade. Socialförvaltning Olivia menar att *arbetslöshet* har blivit ”det normala” i Området, vilket implicerar att ”ingen man känner går till jobbet”. Problemet är enligt henne så omfattande att barn och ungdomar på frågan ”Vad ska du bli när du blir stor?” svarar ”Jag ska bli ingenting”. Tankegången som genomsyrar empirin är att helt andra villkor råder i Området än i resten av Staden, och förekomsten av *kriminalitet* är ett talande exempel på denna problembeskrivning.

Genom berättelser om kriminalitetens märkbara närvaro kontrasteras Området mot resten av Staden. Polis Andreas, Polis Ingvar och Polis Jesper anser att även om de kriminella i myndighetens ögon är negativa förebilder, så erbjuder de vissa unga män en väg ut ur fattigdom, de erbjuder status, trygghet och gemenskap. Brottsligheten i Området står i stark kontrast mot Polis Andreas egen närmiljö, som istället relateras till ungdomars aktiva deltagande i föreningslivet och idrotten, ordnade familjeförhållanden och föräldraengagemang samt skolframgångar som ett ideal bland ungdomar.

Dessutom skildras Områdets höga andel personer födda utanför Sverige som en betydelsefull orsaksförklaring. I följande citat sammanflätas många olika orsaksförklaringar på en och samma gång (till exempel invandrarskap, arbetslöshet och dåliga skolor), men de betecknar alla Polis Jespers bild av Området och dess karaktistika:

Polis Jesper: Typ 90 procent var utlandsfödda eller andra generationens invandrare och 95 procent var arbetslösa och 95 procent socialbidragstagare i arbetsför ålder. Alltså nästan så, inte riktigt men i alla fall så hade du [...] högt utanförskap och utslagning i området. Och det skapar lite samhället i samhället, där skolorna har sämre förutsättningar och de äldre bibehåller sin kultur. Man kommer längre ifrån sina barn, som är lite mer integrerade i samhället. Du behöver aldrig använda svenska, de kan handla hos landsmän som driver egna affärer och du kan klara dig och du kan titta på TV-sändningar från hemlandet och ha vänner från samma land. Och det gör att man lever kvar i sitt, inte vakuum, men man är lite isolerad från det vanliga samhället och det är ett svårt problem att tackla.

I diskurserna kopplas en hög koncentration av *invandrare* i Området till isolering från majoritetssamhället och förekomsten av ”samhället i samhället”, där egna lagar, regler och normer gäller. Härigenom särskiljs Området från resten av Samhället. Resonemanget följer det som Dahlstedt (2015) betecknar som diskurser om parallella samhällen, utanförskap och utanförskapsområden.

På liknande sätt talar Ungdomshjälp Maria om föräldrar som lever i ”små communities”, som inte har ”lärt sig [det svenska] språket”, som är engagerade i så kallade etniska föreningar och får samhällsinformation från utländska tv-kanaler. Varningar för att föräldrarna ”klarar sig i en egen verklighet”, vilken avviker från majoritetssamhället, och synen att barn och ungdomar påverkas negativt av att föräldrarna ”är väldigt utanför resten av landet”, såsom Ungdomshjälp Maria uttrycker det, är ytterligare

exempel på sådana diskurser. Både hon och Polis Andreas ser också stora risker i att ungdomar som är födda och uppvuxna i Sverige inte känner solidaritet och samhörighet med det svenska samhället, och dessutom känner ett hat mot majoritetssamhället och dess institutioner.

De ovan diskuterade tankegångarna känns igen från Brune (2004), Gustafsson (2006), Nordström Skans & Åslund (2010) och Ristilammi (1999), som menar att "invandrarförorten" och "invandrarungdomar" innefattar en stark etablerad föreställning om fattigdom, segregation, maktlöshet och kriminalitet. Dessutom representerar de det hotande, det andra, det icke-svenska och avvikande. Till invandrarskap som en orsaksförklaring ska jag återkomma längre fram, men låt mig först fördjupa diskussionen om hemförhållanden och familjen som viktiga orsaksförklaringar.

Hemmets negativa påverkan

I artikelns inledande citat talar Polis Andreas om föräldrars missbruk, misshandel, trångboddhet, invandrarbakgrund och kulturskillnader. Likaså återkommer de intervjuade till föräldrarnas arbetslöshet. När de intervjuade talar om hem- och familjeförhållanden som orsaker till ungdomsproblem så talar de även om psykiska problem och skilsmässor.

Ungdomshjälper Boris: [Killen] blev ganska mycket slagen av sin pappa. [...] Och sen var det en skilsmässa, men det var inte en vanlig skilsmässa utan en ganska hård. Detta gjorde att denna kille reagerade utåt, men det är en normal reaktion. [...] Det som har hänt med många i min omgivning är att många blir utsatta, man känner sig som om hela världen faller sönder.

Medan Teaterpedagog Gabriella talar om "dysfunktionella familjer", menar Barnpsykolog Ester och Socionom Fredrik att i de "spruckna familjerna", där föräldrarnas engagemang och ansvar uteblir, känner sig barnen "ensamma, rädda och övergivna". Socialförvaltning Olivia, Socionom Lars och Ungdomshjälper Karl menar att en konsekvens av svåra hemförhållanden är att barn och ungdomar söker sig till gatan, kompisgäng och subkulturer.

Samtidigt är det viktigt att understryka att när de intervjuade talar om socioekonomiska problem och ogynnsamma hemförhållanden i Området, relateras frågan ständigt till föräldrarnas invandrarbakgrund. Schablonbilden av invandrarfamiljen, som bland andra Brune (2004) och Ericsson, Molina & Ristilammi (2002) synliggör, återfinns exempelvis i Ungdomshjälper Thalias slutsats att många föräldrar, i och med sin invandrarbakgrund, har "kommit från jobbiga situationer" och därmed "inte orkar engagera sig". Hon understryker samtidigt att föräldrarnas passivitet inte beror på att de "är dåliga föräldrar", utan att de befinner sig i situationer "som gör att de inte kan vara det de egentligen vill". Likaledes hävdar TryggSäker Patrik att invandrarskapet medför att föräldrarna har "sett hemska saker som de inte har fått möjlighet att bearbeta och kan därmed inte gå vidare med sina liv". Med dessa slutsatser i åtanke ska jag nu fördjupa analysen av diskurser om invandrarskap som en orsaksförklaring.

Invandrarskap

Det ovan diskuterade visar att när de intervjuade diskuterar invandrarskap som en orsaksförklaring till ungdomsproblem i Området, relateras frågan till invandrarföräldrars psykosociala tillstånd och följaktligen bristande *engagemang* och ansvarstagande. Låt mig dröja kvar vid diskurserna om sambandet mellan bristande engagemang och invandrarskap. I likhet med Rektor Henrik, som anser att föräldrarna i Området bryr sig lite om skolan, kritiserar även Rektor Carina föräldrarnas bristande engagemang:

Rektor Carina: Det är sällan vi lyckas med att få många föräldrar till föräldramöten. Den största uppslutningen har vi bland de föräldrar som har ett arbete och har kommit in i samhället, och det är inte alla föräldrar som har gjort detta. [...] Bland mer ekonomiskt starka grupper, där det finns fler högutbildade föräldrar, [i dessa stadsområden] är skolorna mer ifrågasatta. Det är inte det bästa för skolan att bli ifrågasatt av föräldrarna, men föräldrarna i [Området] är passiva.

Citatet rymmer flera diskursiva gränsdragningar. För det första ställs föräldrar som har förvärvsarbete och definieras som de som är en del av samhället mot de som inte har förvärvsarbete, och som implicit tilltalas som de som är utanför samhället. För det andra porträtteras föräldrarna i Området som passiva och som en motpol till en föreställd (men outtalad svensk) norm. Normen anses vara aktiva och samhällsengagerade medborgare bosatta i andra stadsdelar, det vill säga utanför Området (jfr Dahlstedt 2008, 2009, 2015).

I det empiriska materialet finns dock flera andra dimensioner av invandrarskap som en orsaksförklaring. Språksvårigheter, sociokulturell isolering och bristande internalisering av majoritetssamhällets normer är bara några exempel på de sätt invandrarsubjekt konstrueras som ett problem i allmänhet och orsak till ungdomsproblem i synnerhet (jfr Lozic 2010). På motsvarande sätt visar Brune (2004) att de svenska nyhetsmedierna ofta förklarar brottsligheten genom att hänvisa till individens etnokulturella bakgrund och migrationserfarenheter. Ett talande exempel på en sådan diskursiv gränsdragning är Ungdomshjälps Marias erfarenhet av att många ”föräldrar inte kan orientera sig i samhället” och ”lever sitt eget liv som skiljer sig ganska mycket från normen”. Teaterpedagog Gabriella och Socionom Lars tycker att föräldrarnas bristande kunskaper och utanförskap försvårar kommunikationen med myndigheter och delaktighet i samhället samt har en negativ inverkan på barns och ungdomars framtidsutsikter.

Det *svenska språket* har en avgörande plats i dessa orsaksförklaringar. Så här diskuterar Polis Ingvar sambandet mellan föräldrarnas invandrarskap, bristande internalisering av nya kunskaper, såsom det svenska språket, och ungdomsproblem:

Polis Ingvar: Jag har medarbetare som håller förhör hemma i en lägenhet, pratar med föräldrarna, som inte kan svenska; barnen kan bättre svenska och barnen lurar föräldrarna genom att ljuga eller inte berätta hela sanningen för föräldrarna för att de inte kan språket.

Citatet demonstrerar den intervjuades uppfattning att *omvända maktförhållanden i hemmet* inte bara kan leda till att barnen agerar tolkar och lurar föräldrarna, utan även till att föräldrarna isoleras i den privata sfären, blir beroende av barnen och får svårigheter att sätta gränser. Kommunsamordnare Nicklas upplever att i familjer där det på grund av invandring råder omvända generationsbaserade hierarkier, är det sonen som tar över, ”börjar styra och ställa”, och att detta medför att ”kriminalitet och droger” börjar frodas.

Det bör samtidigt understrykas att (föräldrarnas) invandrarskap inte tolkas som en fullständig avsaknad av kunskaper. Enligt de intervjuade ligger problemet snarare i att invandrarskapet medför att individen bär med sig felaktiga och med majoritetssamhället oförenliga kunskaper, normer och förhållningssätt. I detta sammanhang spelar synen på *uppfostran* och följaktligen ledarskap och straff en central roll. Socionom Lars menar till exempel att eftersom ”föräldrarna kommer från länder där skolsystemet är helt annorlunda”, har de också andra förväntningar på skolan och de efterfrågar ett mer auktoritärt ledarskap och uppfostran:

Socionom Lars: ”Lärarna kan inte hantera detta, de sätter inte gränser, de är mesiga.” [Föräldrarna] är mer vana med att skolan är auktoritär, att skolan bestämmer och då säger de ”I [den svenska] skolan är det ungarna som bestämmer”.

På liknande sätt uttrycker Polis Andreas åsikten att vissa invandrarföräldrar ”har ju helt annat tänk på straff än man har i det så kallade väst” och tycker att man i Sverige ”bara daltar med folk”. Även Polis Ingvar ställer ett föreställt svenskt normsystem mot normer som anses gälla i Området, där pappor enligt honom skulle ”kunna ge sin unge en lusing”. Brune (2004) har i analysen av medier noterat liknande tankesystem som grundas på framställningar om invandrare som avvikande och som ett hot mot ”våra” normer och ”vårt” sätt att leva.

Förutom dikotomin vår/deras syn på uppfostran, aktualiseras problematiken även i diskurser om föräldrarnas skilda syn på genusnormer i allmänhet och uppfostran av flickor/tjejer respektive pojkar/killar i synnerhet. Polis Andreas påpekar exempelvis att polisen sällan har problem med tjejer, som enligt honom ”oftast är hårt hållna”, av inte bara föräldrar utan även söner, som ges makten att ”hålla reda på sina syskon” (jfr Brune 2004; Liljeholm 2014). Däremot släpps pojkarna vilt, som han uttrycker det. På liknande sätt kritiserar Kvinnohjälp Daniella vissa invandrarföräldrars kontrollbehov, som enligt henne riktas huvudsakligen mot unga tjejer, som inte får ”vara aktiva på sin fritid” och som hänvisas till den privata sfären.

Kvinnohjälp Daniella: Tjejer ska ta hand om sina större bröder. [...] Det finns inte i deras föreställningsvärld att storebror ska ta hand om henne, [alltså] laga mat och tvätta eller liknande. Hon måste göra detta åt sin storebror, dock om storebror kommer hit och säger ”Nu måste du hem!”, då måste hon gå hem. Det finns inte något nej. Så [kontrollen] behöver inte komma från föräldrarna.

Enligt intervjupersonen agerar bröder som föräldrarnas förlängda arm i patriarkal maktutövning.

Idéstrukturerna känns igen från Runsten (2006), som hävdar att invandrarsubjekt i allmänhet och invandrarkvinnor i synnerhet får stå för det problematiska, förtryckande/förtryckta, traditionella, passiva, isolerade och patriarkala. Likaledes understryker Brune (2004) att i mediernas beskrivningar av unga ”invandrarkvinnor” och ”invandrarkillar” tilldelas de enkla och förutbestämda roller, vilka bidrar till att skapa ett begripligt och homogent invandrarsubjekt. Denna tankekonstruktion har enligt henne verkliga konsekvenser i form av åtgärder och lösningar, vilka jag snart ska komma till.

Sammanfattningsvis konstrueras invandrarskap, och således invandrarföräldrar, som å ena sidan alltför kontrollerande och gränssättande (till exempel särskilt när det gäller uppfostran av flickor) och å andra sidan oengagerade och oansvariga (till exempel när det gäller skolan). Dessa diskursiva skildringar kan läsas både som en problematisering av föräldraskapet i allmänhet och som ett utpekande av föräldrarna som oförmögna att sätta gränser *på rätt sätt*.

Aktivering, egenmakt och disciplinering av föräldrar

Även om beskrivningarna av orsaksfaktorer är sammanflätade, går det att urskilja tre centrala orsaksförklaringar: segregerad närmiljö (till exempel kriminalitet, undermåliga skolor och fastighetsbestånd samt hög arbetslöshet), hemförhållanden (till exempel föräldrars bristande engagemang, våld i hemmet och föräldrars psykosociala problem) och invandrarskap (till exempel synen på fostran, genus och omvända maktrelationer).

Beträffande de aviserade lösningarna, så handlar de bland annat om insatser som syftar till att förbättra den urbana närmiljön (till exempel genom att få bukt med oseriöst bostadsägande och göra Området mer attraktivt för andra grupper), öka sysselsättningsgraden (till exempel genom arbetsmarknadsinsatser), göra ordningsmakten mer synlig på gatan och i skolan (till exempel genom fler närpolis och områdesvärdar), förbättra skolresultat (genom organisatoriska förändringar) samt kommunicera en mer positiv bild av Området. Dessutom har fritidsaktiviteter och ungdomspraktikplatser klassificerats som betydelsefulla åtgärder, vilka syftar till att få till stånd beteendemönster, livsstilar, yrkesroller och sociala nätverk som är mer i linje med samhällsnormer för eftersträvansvärt ungdomsbeteende. Låt mig dock fokusera på de lösningar som har en särställning i intervjumaterialet och fältobservationerna, och som kan kategoriseras som fostran, kommunikation och prevention. Alla dessa lösningar är sammanflätade med varandra och dessutom oskiljaktiga från diskurserna om urban närmiljö, hemförhållande och invandrarskap, vilka är tre centrala orsaksförklaringar.

Fostran

De intervjuade framhåller att när invandrarföräldrars kultur, normer, beteendemönster och kunskaper avviker från majoritetssamhällets, ökar också risken för att ungdomar utvecklar ett, ur organisationsrepresentanternas perspektiv, problematiskt beteende. Härigenom konstrueras invandrarskap och således invandrare som ”mot-poler till eller problem för den normala ordningen, men också som objekt för ordningsskapande” lösningar (Brune 2004:357). Fostran till normerande föräldraskap och medborgarskap har en central plats i denna styrningsmentalitet. Föräldrakurser, föräldramöten och informationsträffar med representanter från arbetsförmedlingen, konsumentorganisationer, bostadsägare, föreningar, företag, ekonomisk rådgivning eller polisen är flera exempel på lösningstekniker som syftar till att omvandla eller omskola invandrarföräldrarna, så att deras handlande följer medborgarideal och således bidrar till ordningsskapande (Fältobservationer 2015).

Enligt Polis Ingvar är det exempelvis viktigt att förklara för föräldrarna ”vad barnuppfostern är” så att de förstår att ”om man är här i Sverige så uppfostern man på ett sätt, [och om man är] i Afrikaländerna så lär man sig på ett annat sätt” (jfr Ålund 2004). På liknande sätt argumenterar Rektor Carina för behovet av att normalisera och aktivera föräldrarna så att de kommer på föräldramöten och lär sig ”värdegrund, värderingar och lagstiftning” som har direkt relevans för barns uppfostern och utbildning. Argumentet att ”man behöver jobba med föräldrarna, [och] lära dem hur man ska handskas med barnen”, såsom Kommunsamordnare Nicklas uttrycker det, är ytterligare ett exempel på lösningstekniker som ska verka på djupet i syfte att påverka föräldrars handlande, värderingar och förståelsehorisont och således anpassa dem till föreställda normer. Det bör samtidigt påpekas att även om man sällan benämner normerna som svenska så finns detta underförstått i kontexten.

Men diskurserna handlar inte bara om att förändra föräldrarnas sätt att fostra barnen, utan även om att över huvud taget ”hitta föräldrarnas engagemang i barnen”, det vill säga aktivera föräldrarna så att ”de också är delaktiga” i barnens liv (Ungdomshjälpen Karl, Teaterpedagog Gabriella). Att ”stärka människor” handlar enligt de intervjuade om att ”bygga upp beredskap hos föräldrarna” och ”få in föräldrarnas engagemang” (Fritidschef Raul, Ungdomshjälpen Thalia). Dessa aktiveringsinsatser och kunskapslyft måste relateras till problembilder i vilka föräldrarna skildras som passiva, okunniga, oansvariga och implicit som osvenska (Dahlstedt 2015).

Idén om fostrande styrning i syfte att öka kunskapsnivån och aktivera medborgarna är synlig på många plan, men låt mig för ett ögonblick rikta sökarljuset mot sambanden mellan aktivering och deltagande i organiserat föreningsliv.

Fältobservation 2014: Med staden som finansör och medarrangör har en teaterförening (i vilken Teaterpedagog Gabriella har en central roll) satt upp en föreställning som spelas i ett grönområde bland Områdets höghus. Medverkande på scenen är både professionella kulturarbetare och Områdets ungdomar. Föreställningen handlar om en lokal hjälte som vill rädda Området och dess befolkning från Samhällets förtryck, medan Samhället däremot betraktar hen som

en upprorsmakare och kriminell. Trots maktmedlen som Samhället förfogar över, lyckas man inte kväva upproret och istället ökar Hjältens stöd bland lokalbefolkningen. Föreställningen avslutas med att Hjälten inser att hen inte kan driva förändringsarbetet själv och att förändringen inte heller enbart kan komma utifrån och uppifrån (till exempel från Samhället eller hen själv). Föreställningens huvudpoäng är att passivitet är något negativt och att det är viktigt att medborgare tar saker i egna händer. Aktivt engagemang i föreningslivet beskrivs som ett eftersträvanvärt sätt att skapa förändring och en möjlig lösning till Områdets utsatthet och utanförskap. Samtidigt rubriceras föreningslivet som lite torrt, tråkigt och reglerat, eftersom aktivismen ska fogas in i stadgar och dokumenteras och det ska hållas val. Sensmoralen är att föreningslivet är en form av direktdemokrati och ett viktigt kännetecken för Samhällets normsystem, inom vilket man uppmanas agera. Dessutom understryks vikten av att ge rättvisare mediabilder av befolkningen och Området samt att samverka med Samhället i stort. Efter avslutad föreställning bjuds publiken att besöka de olika föreningar och organisationer som har sina stånd bakom scenen.

Föreställningen är explicit i sitt fostrande ideal, såtillvida att den iscensätter ett underhållande kunskapslyft med fokus på ett aktivt medborgarideal, kollektivt deltagande, direktdemokrati och införlivande av motstånd i organiserad form, där föreningsmedlemmar förväntas följa vissa regler. Föreställningens budskap följer en svensk folkrörelsetradition som präglas av idén att föreningslivet är en arena där ansvaret kan tas och utvecklas, där en så kallad demokratiskolning kan äga rum och där man kan inkludera ”invandrare i en tänkt svensk demokratisk gemenskap” och ”svenska traditioner” (Dahlstedt 2009:101–2). Samtidigt skildras våldsbejakande motstånd som mer eller mindre kontraproduktivt. Hur ska vi då förstå de olika exemplen på aviserade fostringsmetoder?

För det första så innefattar diskurserna om fostran idéer om förändring av individernas normer och kunskapsbas (till exempel aktivering, att lära dem svensk värdegrund och svenska lagar) samt ökad egenmakt, så att individen på egen hand ska kunna ta ansvar för sig själv, sina barn och området, samt delta i samhället och påverka dess utveckling. Strävan efter att å ena sidan stärka föräldrarna och å andra sidan fostra, normalisera och göra dem mer kontrollerade och föränderliga, är inte en motsättning i sig utan dessa processer kompletterar varandra och är integrerade delar i styrningsmentaliteten.

För det andra så är omvandlingsprocesser, som föreställningen förespråkar och de intervjuade personerna talar om, exempel på medborgarskapandet (Dahlstedt 2009). Att inte komma på och aktivt delta i föräldramöten, att vara passiv eller oengagerad i för Området relevanta frågor samt att låta barnen vara obebakade och okontrollerade, alternativt att vara alltför kontrollerande när det gäller barnuppfostran, finns inte som möjliga val, i alla fall inte om de intervjuade får som de vill. Och om man upptäcker avvikande beteenden iscensätts olika fostringsmetoder som syftar till att producera normerande medborgare som förväntas ta sitt moraliska ansvar (Rose 1999).

För det tredje så är det utifrån Foucaults (2003) teoretiska resonemang rimligt att tolka fostrande styrningsmentaliteter som exempel på både *empowerment* (egenmakt) och *normalisering*. Exempelvis anser man att medborgarna behöver de rätta verktygen för att engagera sig i förändringen av sina och Områdets villkor. Denna verklighetsbeskrivning leder till att organisationsrepresentanterna iscensätter kunskapslyft, som möjliggör omvandling (normalisering) av individernas kunskaper och normsystem samt deras aktivering. Ett viktigt budskap som genomsyrar pjäsen är att medborgarna bör engagera sig i förändringsarbete, men att engagemanget bör införlivas i ett organiserat och starkt reglerat föreningsliv, snarare än ske i form av ett, av samhällsinstitutioner osanktionerat, oorganiserat och okontrollerat, motstånd. Ett annat budskap som genomsyrar pjäsen är att det är viktigt att undvika konfrontationer mellan samhällets representanter och Områdets befolkning, det vill säga konflikter som pjäsen gestaltar och som liknar konfrontationer som ägt rum i Paris, London, Malmö och Stockholm (Abiala 2014; Scott 2007; Murphy 2011; Schierup, Ålund & Kings 2014; Hallin m.fl. 2010; Magnusson 2014).

Det bärande argumentet i analysen är att *empowerment* inbegriper avgränsa(n)de mål och disciplinering. Foucault (2003:139) menar att metoder ”som möjliggör en minutiös kontroll av kroppens verksamhet, som vidmakthåller en ständig behärskning av dess krafter och påtvingar dem en förening av foglighet och nytta” kan benämnas disciplinering. Målet med disciplinering, som är en form av styrning, är att frambringa subjekt som å ena sidan följer normer och är fogliga och undergivna organisationers aktiviteter och kontroll (till exempel genom att följa svenska lagar, delta i föreningslivet, internalisera värdegrund och normer) och som å andra sidan är kapabla, engagerade och anstränger sig för att bli normaliserade och delaktiga (till exempel genom att delta i möte och kunskapslyft). Samtidigt är *empowerment* en form av maktutövning ”som vill göra det möjligt för individen att styra sig själv genom upplysta och rationella val” och som gör att individen aktiverar sig själv (Johansson 2012:128). Exempelvis är kraven på utbildning i hur man fostrar barnen eller kraven på att föräldrarna aktiveras exempel på styrningsmentaliteter där disciplinering och *empowerment* flätas samman. Således är disciplinering och *empowerment* två sidor av samma mynt, och de är integrerade delar av den styrningsmentalitet som här analyseras.

Kommunikation

För att styrningsprocessen ska kunna ske behövs kommunikativa kontaktytor där organisationsrepresentanter och boende möts och utbyter erfarenheter. De intervjuade och deltagarna inom den samverkansprocess som jag observerat menar samtidigt att det är svårt att skapa sådana kontaktytor. Förklaringar som genomsyrar det empiriska materialet är många, men handlar i huvudsak om synen att: befolkningen visar lågt engagemang; det finns stora skillnader mellan organisationsrepresentanternas och de boendes tankesätt; föräldrarna är ”svåra”, osynliga och passiva samt att ett fåtal organisations- och myndighetsrepresentanter är bosatta i Området och erkända av den lokala befolkningen (jfr Frick 2005). Det finns även de som menar att många personer

är trötta på att vara objekt för projekt, vilket ytterligare försvårar kommunikationen (Ungdomshjälpen Thalia, Kommunsamordnaren Nicklas). Det finns fog för antagandet att organisationerna hittills har haft begränsade framgångar med att uppnå sina mål, och således empowerment, disciplinering och normalisering.

Som svar på dessa utmaningar har det utvecklats ett tankemönster utifrån idén att utvidgade och fördjupade kontaktytor mellan organisationer och medborgare kan vara en grund för ömsesidigt beroende, ömsesidig tillit och förståelse samt ökad medborgerlig delaktighet (jfr Magnusson 2014; Kings 2011). Syftet är även att bättre uppnå organisationens egna mål.

Arbetsmetoderna man använder sig av är mångfaldiga, men handlar huvudsakligen om organisering av kulturevenemang och festligheter, studiecirkel och kurser, dör till dörr-informationskampanjer och mötesplattformar (till exempel medborgarkontoren), där de boende kan få kostnadsfri rådgivning kring arbetsmarknad, trygghet och säkerhet, boendetrivsel, utbildning, föräldraskap, konsumentskydd och så vidare. Värt att notera är att samverkansprocess i dessa sammanhang har blivit ett ledord.

Grundtanken med dessa samverkansprocesser är att skapa kontaktytor organisationer emellan och mellan medborgare och organisationer. Målet är nya idéer, effektivisering, bättre genomslagskraft och helhetsperspektiv på området, medborgare och andra problembilder (jfr Dahlstedt & Hertzberg 2011). Idén om samverkan kan exempelvis handla om att skolorna samverkar med polisen, socialen, frivilligorganisationer samt andra myndigheter och organisationer, i syfte att förbättra skolresultat, minska konflikter, öka trygghet i Området, få till stånd föräldrarnas engagemang, ordna praktikplatser och jobb åt ungdomarna, använda skolan som en informationsplattform och så vidare.

Det är just inom ramen för utvidgning och fördjupning av kommunikationsytorna och ökad samverkan som vi stöter på "hemma-hos-kvällarna" (författarens benämning/avidentifiering), där representanter från flera organisationer (till exempel polisen, kommunen samt trygghets- och säkerhetsorganisationer) samordnar träffar med "kvinnor med få kontaktytor i det svenska samhället och med myndigheter, och/eller kvinnor som har fastnat i integrationsprocessen, i förekommande fall med begränsade språkkunskaper i svenska" (Fältobservation 2015). Således är målgruppen för "hemma-hos-kvällarna" kvinnor som betecknas som isolerade i den privata sfären och långt från myndigheternas och organisationernas övervakande blickar. För att närma sig dessa kvinnor använder sig organisationerna av kvinnor i Området, vilka får bjuda hem andra kvinnor som ingår i deras sociala nätverk. Kommande möten arrangeras av någon av de deltagande kvinnorna som anmäler sitt intresse att arrangera en träff. I det aktuella fallet har de involverade organisationerna behövt tänka utanför ramarna för sin ordinarie verksamhet och organisationskultur. Resultatet har blivit "goda möten i hemmiljö för att nå ut med information och samtidigt föra kvalitativa samtal [...] utifrån målgruppens behov" (Fältobservation 2015).

Analysen visar att i myndigheternas ögon grundas problemet i att det finns vissa individer och grupper som är i särskilt behov av kunskapslyft och normaliserande/

disciplinerande fostran, men som man inte kan nå med sin information genom sedvanliga kommunikationskanaler. Utgångspunkten i argumentationen är att det här sättet att arbeta öppnar för ”ömsesidigt lärande”, tvåvägskommunikation och demokratisering av myndigheters arbetsformer och strukturer (TryggSäker Stefan). I linje med detta menar TryggSäker Stefan att ”kvinnornas upplevelser och historier [förs] tillbaka till de egna organisationerna, för att kunna tillföra kunskap om situationen i bostadsområdet”.

Slutsatsen som kan dras är att ”hemma-hos-kvällarna” syftar till att målgruppen ska få ökade kunskaper och påverka agendan samt delta i meningsutbyte med myndighetsrepresentanter. Organisationerna önskar å sin sida anpassa sitt sätt att arbeta till den lokala verkligheten och föreställningar om målgruppen. Trots detta innebär ”hemma-hos-kvällar” inget annat än en form av empowerment och disciplinerande makt.

Foucault (2003) menar att disciplineringsprocesser fordrar en sluten miljö (till exempel hemmet) där myndigheter kan bevaka och bejaka produktiva, det vill säga subjektformerande, kommunikationer. Som en del i disciplinerande maktutövning tränger myndigheternas tentakler in i zoner de tidigare inte hade tillträde till och lär känna personer som tidigare varit osynliga för dem. Med hjälp av ”godis, frukt och kakor” samt ”doften av nybryggt kaffe [som] får gästerna att pigga till” görs således övertalningsprocessen, kunskapsomvandlingen och subjektskapandet till något attraktivt och roligt (Fältobservation 2015). Parallellt med avmystifieringen av myndigheternas verksamheter möjliggör, enligt arrangörerna, ”hemma-hos-kvällarna” ett kunskapslyft, varigenom medborgarna lär sig viktig kunskap om trygghet och säkerhet. De interagerar med myndigheterna och lär känna ”människan bakom uniformen” (TryggSäker Stefan & Fältobservation 2015). Härigenom suddas gränsen mellan privat/offentligt och normalisering/disciplinering/empowerment ut.

För att öka projektets genomslagskraft organiseras ”hemma-hos-kvällarna” utan inblandning av tolkar, med hjälp av organisationernas representanter, som talar ”det aktuella språket” och på ett avslappnat, vardagligt och ”flexibelt” sätt ”då värdinnan lägger upp programmet för mötet” (Fältobservation 2015). Organisationen som har initierat projektet har haft som ett uttalat mål att anställa ”invandrare så att de ska jobba i just invandrarområdet” eftersom de anses: besitta särskild kommunikationskompetens, ha större trovärdighet bland lokalbefolkningen och bättre kunna nå organisationens mål (TryggSäker Patrik) (jfr Magnusson 2014). Paradoxalt nog leder myndighetens arbetssätt till upprätthållandet av dikotomin svensk/invandrare.

TryggSäker Patrik: Det började som en satsning [...] efter alla dessa [problem] som skedde i [Området], så de tänkte: ”Hur kan vi göra en förändring? Hur kan vi nå alla dessa människor?” Så de började titta på detta och insåg att de flesta [som jobbade här] var svenskar och att de inte speglade samhället. Så de startade ett projekt för att få in folk med invandrarbakgrund. (I: Hur ser du på detta och vad känner du att du kan bidra med?) Alltså, jag är väldigt glad att jag har fått ett fast jobb och jag trivs väldigt bra, men hela det här systemet i samhället, att

man söker just invandrare så att de ska jobba i just invandrarområdet, då är man tillbaka till samma problematik. Alltså det tar aldrig slut! När jag var liten då bodde jag i [Området] och mina föräldrar flyttade från [Området] så att jag inte ska gå i [Områdets skola], men så nu plötsligt så jobbar jag på [Områdets skola].

Mycket tyder på att de beskrivna kommunikationsprocesserna, arbetsmarknadsinsatserna, inkluderingspolitiken och försöken att skapa en organisation, vars anställda speglar samhällets etniska sammansättning, även inbegriper etniskbaserade dikotomiseringprocesser och maktrelationer. TryggSäker Patriks ord synliggör hur insatser som syftar till att erkänna ett visst subjekt och erbjuda individen ett jobb, både på grund av dess kvalifikationer och invandrarskap, bidrar till både inne- och uteslutningsmekanismer samt till upprätthållandet av dikotomin svensk/invandrare, där enskilda individer ständigt får representera just gruppen/kollektivet ”invandrare” (Lozic 2010; Brune 2004).

Prevention

En återkommande ståndpunkt i diskussionen om lösningar är att en effektiv och framgångsrik styrning kräver inte bara kommunikativa kontaktytor och fostran, utan även tidiga insatser och prevention. Utgångspunkten är att det genom tidig kartläggning är möjligt att upptäcka och särskilja avvikande beteende och prognosticera framtida problem. Kommunsamordnare Nicklas poängterar till exempel att tidiga åtgärdsinsatser kan ha en preventiv och korrektiv funktion, för ju tidigare man ingriper desto lättare är det att nå ett eftersträvanvärt resultat.

Kommunsamordnare Nicklas: När man är liten då har man små problem och om man väntar tills [barnen] blir stora [då får man större problem]. Man kan tidigt se att vissa barn har [...] en slags personlighet. Det känns hemskt att säga så om små barn, men med de barnen behöver man vara mer vaksam. Man måste fånga upp dem mycket, mycket tidigare och jobba mer med föräldrarna.

Barnpsykolog Ester framhåller att om samhället inte agerar tidigt, utan väntar tills individen är fast i missbruk och kriminalitet, ”finns inte någon återvändo”. Grundidén bakom tidiga insatser, prevention, kategorisering och prognostisering är att så snabbt som möjligt rätta till barns och föräldrars brister och medvetandegöra dem om de fel de har begått eller är på väg att begå. Brune (2004) vidmakthåller att ordningsskapande åtgärder, övervakning och kontroll anses vara nödvändiga processer i arbete med invandrarsubjekt och invandrarförorter.

För att tidigt kunna upptäcka potentiella problem behövs särskilda arenor för övervakning, kategorisering, prognostisering och normalisering (Foucault 2003). Med andra ord fordrar styrning arenor där man kan ha makten över de kroppar som befaras kunna avvika från normen. Mödravården kan enligt Polis Jesper tjäna som en central arena för detta ändamål, eftersom mödravården är en plats där samhället tidigt kan diagnosticera eventuella avvikelser och initiera åtgärdsinsatser med en normaliserande funktion:

Polis Jesper: Man kan tidigt se [potentiella problem]. Redan under mödravårds-tiden, när man är på gång att skaffa barn, då skulle man tidigt, och speciellt i områden där behoven finns [sic], [agera]. Man ska vara ännu starkare och finnas med. Om du ska påverka en persons liv, en människas liv så tycker jag att man ska göra detta från början, redan vid spädbarnsålder. I spädbarnsåldern så har du möjlighet att med ganska små och enkla medel prägla ett barn och få en rätt så stor genomslagskraft.

Mödra- och barnavård tycks, på grund av institutionernas ofrånkomlighet i föräldraskapet, vara särskilt lämpliga arenor för övervakning, analys, kategorisering, prevention, prognostisering och differentiering, samt en plats där man kan ”stärka föräldrarna” och ”ge dem verktyg” så att de kan ”förändra någonting”. Det finns således ett nära samband mellan kunskapen om föräldrarna och koordineringen av insatser vars syfte är att skapa bestämda former av föräldraskap och barnsubjekt.

Men skolan tycks vara en ännu viktigare arena för styrning.

Polis Jesper: Skolan är en bas till att fånga upp [barnen och föräldrarna]. [...] Egentligen är det först när du kommer till skolan, det är där du blir sedd och hörd som individ och det är där samhället för första gången kan riktigt göra en kartläggning av individen och familjen och hur man har det. [...] Det är i skolan som man för första gången har en möjlighet att göra någon granskning.

Likaså hävdar Polis Andreas att eftersom skolan är obligatorisk och alla passerar genom den, är den en ypperlig arena för att hindra utveckling av problematiskt beteende (jfr Johansson 2012; Dahlstedt & Hertzberg 2011). Han klargör att lärare redan på lågstadiet kan se ”Skit, det här kommer att bli ett problem!” och därför efterfrågar han ”jättestora resurser”, ”stöttning” och ”uppbäckning” i skolan.

Slutsatser

I artikeln analyseras organisationsrepresentanternas (från exempelvis polis, socialtjänst, skola och frivilligorganisationer) beskrivningar av orsaker till att vissa ungdomar utvecklar ett, enligt organisationsrepresentanterna, problematiskt beteende. Dessutom analyseras olika lösningar som de aviserar och maktmekanismer som genomsyrar styrningsmentaliteten. Utgångspunkten i analysen är att styrning/government sker genom att organisationer först utdefinierar ett problemobjekt, sedan kartlägger problemens orsaker och slutligen söker lösningar och implementerar åtgärder (Rose 1999).

Det dominerande mönstret är att orsaksförklaringarna är komplexa och mångfaldiga och genomsyras av strukturella, sociala och individcentrerade förklaringsmodeller. Likaledes är det viktigt att poängtera att olika förklaringar som framträder i empirin är sammanflätade med varandra och således svåra att särskilja. Icke desto mindre har några centrala temana utkristalliserats.

För det första relateras ungdomsproblemens orsaker till den (invandrantäta) urbana närmiljön i vilken ungdomarna växer upp. I dessa sammanhang talar man om ekonomisk och bostadsmässig segregation, dåliga skolor och kriminalitet. För det andra härleds problemens orsaker till hemförhållanden och familjerelationer (till exempel skilsmässor, missbruk och föräldrarnas psykosociala problem, samt föräldrarnas bristande engagemang och ansvarstagande). Flera av de orsaksförklaringar som är relaterade till närmiljön, hemförhållanden och familjen kopplas även till invandrarskap. När de intervjuade talar explicit om invandrarskap som en orsaksförklaring kretsar diskussionen kring bland annat parallella samhällen, auktoritär uppfostran, passivitet, bristande språkkunskaper, svårigheter att sätta gränser på rätt sätt samt avvikande normsystem. Slutledningen är att invandrarskap är en central orsaksförklaring i diskurserna om ungdomsproblem.

Den kanske mest iögonfallande slutsatsen är att de aviserade lösningarna går att finna i skärningspunkten mellan problematiska hemförhållanden, vars existens relateras till den invandrantäta urbana närmiljön, och invandrarskap. Poängen är att de mest framträdande och konkreta lösningarna är individcentrerade eller rättare sagt familjecentrerade. Med andra ord, även om de intervjuade identifierar dominerande strukturella problem och lösningar, kretsar majoriteten av föreskrivna lösningar kring styrning av familjen. Målet tycks vara fostran av familjen i fråga om kunskaper och normer, samt att göra föräldrarna mer aktiva, delaktiga och ansvarstagande. Därmed går det att tala om en mismatch mellan orsaksförklaringar, som har en artikulerad strukturell, social och individuell dimension, och lösningstekniker, som har en mer uttalad individ- och familjecentrerad karaktär. En trolig anledning för denna diskrepans är att strukturer är trögrörliga och svåra att förändra, medan insatser på individ- och familjenivå är inom räckhåll för de individer vars reflektioner analyseras i denna artikel. Men Carol Bacchi (2010:2) poängterar att "what we propose to do about something reveals what we think needs to change and hence what we think the 'problem' is".

Brune (2004:354, 361) hävdar att "[s]trukturella samhällsproblem gestaltas som svårigheter som invandrare har" medan det har funnits en "tystnad kring de hinder som etablerade institutioner [...] skapar för dem som definieras som invandrare". Därmed är det kanske inte så överraskande att det i det analyserade empiriska materialet finns en tystnad när det gäller diskriminering och rasism. Brunnes konklusion är att problembeskrivningar ofta kommer från etablerade källor såsom polisen, socialtjänsten och kommunens representanter, det vill säga institutioner och personer vars utsagor jag analyserat i denna artikel. Enligt henne föreställer de "goda krafter", vars trovärdighet inte kan ifrågasättas. Brune (2004) konstaterar att dessa institutioner och deras representanter i själva verket ger färdiga och förenklade problembeskrivningar, där frågor om rasism och diskriminering inte har fått genomslagskraft. Istället framställs problembilden som "en naturlig följd av mötet mellan olika kulturer" (Brune 2004:350).

Det är också troligt att diskrepansen mellan strukturella, sociala och individuella orsaksförklaringar å ena sidan och aviserade individcentrerade lösningar å andra sidan,

även beror på en ökad fokusering på individens roll, ansvar och skyldighet. Dahlstedt (2009) har kunnat notera att det sedan 1980-talet har skett en successiv marginalisering av åtgärder som syftar till att få bukt med strukturella problem. Enligt honom har det skett ett regimskifte, som innebär en förskjutning från medborgarnas rättigheter och statens skyldigheter till ett ökat fokus på medborgarnas ansvar och plikt att arbeta med sig själva och ta ansvar för samhällsutvecklingen. Det är i detta sammanhang viktigt att poängtera att när man flyttar sökarljuset från den strukturella nivån till individen/familjen som bärare av problem, skiftar man också lösningar till den privata sfären och individens kultur, kunskaper, livsval och erfarenheter.

Vilka lösningar aviseras då i empirin? En uttalad åsikt är att föräldrarna har en stor påverkan på sina barn och att det finns en risk att problemen går i arv. Därför artikuleras vikten av att tidigt rikta styrning mot familjen i syfte att omforma deras subjektsskap. Analysen visar att det normerande och eftersträvansvärda föräldrasubjektet är en aktiv, deltagande och ansvarstagande medborgare som kan alstras genom fostran, kommunikation och tidiga insatser. Målet verkar vara att ge föräldrarna egenmakt så att de i ökad utsträckning kan ta sitt medborgerliga ansvar. Dahlstedt (2009) betonar att egenmakt (empowerment) sammanfattar idéer om individers engagemang, kunnighet och kontroll, och att dessa idéer framställs som demokratiska kärnvärden. Genom ökad egenmakt hoppas man kunna frigöra medborgarna, ge dem ökad kontroll över sina liv och normalisera dem. Ju bättre de exempelvis kan det svenska språket och majoritetssamhällets normer (till exempel vad gäller uppfostran och genus), desto lättare kan de delta i det offentliga livet och bli en integrerad del av majoritetssamhället.

Paradoxalt nog kräver egenmakt även disciplinering utifrån givna mål och normer (till exempel aktivering av medborgarna eller införlivande av motståndet i reglerad föreningsverksamhet). Likaså, när målgruppen på grund av ett kunskapslyft och en ökad delaktighet lämnar den privata sfären, blir de också mer synliga, fogliga och tillgängliga. Med andra ord innebär ökad delaktighet att organisationsrepresentanterna lättare kan få ut sitt budskap, interagera med målgruppen, styra den och övervaka dess utveckling. Så styrning inbegriper även en ökad disciplinering av föräldrarna och skolan anses vara en särskilt lämplig plats för detta ändamål, eftersom alla barn och således föräldrar passerar genom denna institution. Därmed går det inte att särskilja disciplinerande makt från empowerment och normalisering.

Referenser

- Abiala, K. (2014) *Brinner "förorten"? Om sociala konflikter i Botkyrka och Huddinge*. Huddinge: Södertörns högskola.
- Arnstberg, K-O. (2000) *Miljonprogrammet*. Stockholm: Carlsson.
- Bacchi, C. (2010) *Foucault, policy and rule: Challenging the problem-solving paradigm*. Aalborg: Aalborg Universitet.
- Brune, Y. (2004) *Nyheter från gränsen: Tre studier i journalistik om "invandrare", flyktingar och rasistiskt våld*. Göteborg: Göteborgs universitet.

- BRÅ (2011) *Brottsstatistik i LUA-områden 2008–2010: Slutredovisning från projektet för en utvecklad brottsstatistik över anmälda brott i stadsdelar med lokala utvecklingsavtal*. Stockholm: BRÅ.
- Bunar, N. (2010) "Choosing for quality or inequality: Current perspectives on the implementation of school choice policy in Sweden", *Journal of education policy* 25(1):1–18.
- Carlsson, A. (2003) *The imagined versus the real other: Multiculturalism and the representation of muslims in Sweden*. Lund: Lunds universitet.
- Dahlstedt, M. (2008) "The politics of activation: Technologies of mobilizing 'multi-ethnic suburbs' in Sweden", *Alternatives: Global, local, political* 33(4):481–504.
- Dahlstedt, M. (2015) "The politics of making demands: Discourses of urban exclusion and medialized politics in Sweden", *International journal of politics, culture, and society* 28(2):101–117.
- Dahlstedt, M. (2009) *Aktiveringens politik: Demokrati och medborgarskap för ett nytt millennium*. Malmö: Liber.
- Dahlstedt, M. & F. Hertzberg (2011) *Skola i samverkan: Miljonprogrammet och visionen om den öppna skolan*. Malmö: Gleerup.
- De los Reyes, P., M. Hörnqvist, K. Boréus, F. Estrada, J. Flyghed, A.A. González, M. Lundgren & M. Lundström (2014) *Bilen brinner, men problemen är kvar: Berättelser om Husbyhändelserna i maj 2013*. Stockholm: Stockholmia.
- Dean, M. (2010) *Governmentality: Power and rule in modern society*. Thousand Oaks: Sage.
- Dijk, T.v. (1997) "The study of discourse", 1–34 i T. van Dijk (red.) *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. London: Sage.
- Ekberg Stigsdotter, M. (2010) *Dom kallar oss värstingar: Om ungas lärande i mötet med skola, socialtjänst och polis*. Växjö: Linnaeus University Press.
- Ericsson, U., I. Molina & P.-M. Ristilampi (2002) *Miljonprogram och media: Föreställningar om människors och förorter*. Stockholm, Norrköping: Riksantikvarieämbetet, Integrationsverket.
- Foucault, M. (2002) *Sexualitetens historia: Viljan att veta*. Göteborg: Daidalos.
- Foucault, M. (2003) *Övervakning och straff: Fängelsets födelse*. Lund: Arkiv.
- Foucault, M. & C. Gordon (1980) *Power/Knowledge: Selected interviews and other writings, 1972–1977*. New York: Pantheon Books.
- Frick, P. (2005) "The making of place", 139–159 i M. Andersson, Y.-G. Lithman & O. Sernhede (red.) *Youth, otherness and the plural city: Modes of belonging and social life*. Göteborg: Daidalos.
- Gustafson, K. (2006) *Vi och dom i skola och stadsdel: Barns identitetsarbete och sociala geografier*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Gustafsson, J. (2011) "Om klyftan mellan policy och skolans inre verklighet", 111–127 i O. Sernhede (red.) *Förorten, skolan och ungdomskulturen: Reproduktionen av marginalitet och ungas informella lärande*. Göteborg: Daidalos.
- Hallin, P.-O., A. Jashari, C. Listerborn & M. Popoola (2010) *Det är inte stenarna som gör ont: Röster från Herrgården, Rosengård: Om konflikter och erkännande*. Malmö: Malmö högskola.

- Håkansson, P. (2011) *Ungdomsarbetslösheten: Om övergångsregimer, institutionell förändring och socialt kapital*. Lund: Lunds universitet.
- Johansson, K. (2012) "Mellan stöd och kontroll: Prevention riktad mot föräldrar, barn och unga", 127–150 i K. Petersson, M. Dahlstedt & B. Plymoth (red.) *Fostran av framtidens medborgare: Normer och praktiker bortom välfärdsstaten*. Lund: Sekel.
- Jessop, B. (2002) *The future of the capitalist state*. Cambridge: Polity.
- Kamali, M. (2006) *Den segregerande integrationen: Om social sammanhållning och dess hinder: SOU 2006:73*. Stockholm: Fritze.
- Kings, L. (2011) *Till det lokalas försvar: Civilsamhället i den urbana periferin*. Lund: Arkiv.
- Korpi, W. & J. Palme (2003) "New politics and glass politics in the context of austerity and globalization: Welfare state regress in 18 countries, 1975–95", *The American political science review* 97(3):425–446.
- Liljeholm Hansson, S. (2014) *Berättelser om ungdomsgång i förorten: Genus, makt och moral*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Lozic, V. (2010) *I historiekansons skugga: Historieämne och identifikationsformering i 2000-talets mångkulturella samhälle*. Malmö: Malmö högskola, Lunds universitet.
- Magnusson, S. (2014) *Att säkerställa att vi är välkomna: Om organisationers strategiska kommunikation och förtroendeskapande arbete i det mångkulturella samhället*. Lund: Lunds universitet.
- Murphy, J.P. (2011) "Protest or riot? Interpreting collective action in contemporary France", *Anthropological quarterly* 84(4):977–1009.
- Neergaard, A. (2006) *På tröskeln till lönearbete: Diskriminering, exkludering och underordning av personer med utländsk bakgrund: SOU 2006:60*. Stockholm: Fritze.
- Nordström-Skans, O. & O. Åslund (2010) *Segregationen i storstäderna: Bostadsområden, arbetsplatser, skolor och familjebildning 1985–2006*. Uppsala: IFAU.
- Popkewitz, T.S., U. Olsson & K. Petersson (2006) "The learning society, the unfinished cosmopolitan, and governing education, public health and crime prevention at the beginning of the twenty-first century", *Educational philosophy and theory* 38(4):431–449.
- Ristilammi, P-M. (1999) *Rosengård och den svarta poesin: En studie i modern annorlundahet*. Stockholm, Stehag: Brutus Östlings bokförlag, Symposion.
- Rolfson, M. (1994) *Unga på drift: Om sociala normer och social kontroll i Rosengård*. Lund: Lunds universitet.
- Rose, N. (1999) *Powers of freedom: Reframing political thought*. Cambridge, UK; New York, US: Cambridge University Press.
- Runsten Strand, P. (2006) "Hedersmord, eurocentrism och etnicitet: Mordet på Fadime: En fallstudie", 189–224 i L. Camauër & S.A. Nohrstedt (red.) *Mediernas vi och dom: Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. Stockholm: Fritze.
- Schierup, C-U., A. Ålund & L. Kings (2014) "Reading the Stockholm riots: A moment for social justice?", *Race & class* 55(3):1–21.
- Scott, W.J. (2007) *The Politics of the veil*. Princeton: Princeton University Press.

- Sernhede, O. (2007) *Alienation is my nation: Hiphop och unga mäns utanförskap i det nya Sverige*. Stockholm: Ordfront.
- Sernhede, O. (2011) "Inledning: Skolan och förorten", 13–23 i O. Sernhede (red.) *Förorten, skolan och ungdomskulturen: Reproduktionen av marginalitet och ungas informella lärande*. Göteborg: Daidalos.
- Skolverket (2009) *Vad påverkar resultaten i svensk grundskola*. Stockholm: Skolverket.
- Stigendal, M. (1999) *Sociala värden i olika sociala världar: Segregation och integration i storstaden*. Lund: Studentlitteratur.
- Thomsson, H. (2002) *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Ungdomsstyrelsen (2008) *Fokus 08*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Velásquez, A.J. (2005) *Förankring och dialog: Kraftspelet mellan planering och demokrati*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Vetenskapsrådet (2011) *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Winther-Jørgensen, M. & L. Phillips (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Ålund, A. 2004. "Internationell migration, socialt medborgarskap, kulturpanik", 21–53 i M. Dahlstedt & I. Lindberg (red.) *Rasism i Europa: Migration i den nya världsordningen*. Stockholm: Agora.
- Öhlund, T., P.O. Gundel & M. Klaus (2009) *Förortens sociala kapital: En utvärdering av Lugna gatan i Göteborg och Malmö*. Stockholm: Stockholms universitet.

Om artikeln

Denna artikel är skriven inom ramen för forskningsprojektet "Samverkan, utbildning och inkludering i mångkulturella förortsmiljöer", finansierad av Vetenskapsrådet (721–2013–885).

Kontaktuppgifter till författare

Vanja Lozic
 Högsolan Kristianstad, 291 88 Kristianstad
 Tel: 0736-17 30 94
 E-post: vanja.lozic@hkr.se

Författarpresentation

Vanja Lozic, är universitetslektor vid Sektion för lärande och miljö, Högsolan Kristianstad. Hans forskning berör framförallt historiedidaktik, ungdomsidentitet och etnicitet.